

תוכן עניינים

1.....	מבוא
2.....	חלק ראשון: משמורת משותפת- הבהרת מושגים
3.....	חלק שני: מזונות קטינים מכח הדין העברי
3.....	קבוצת הגיל הראשונה 0-6
4.....	חיוב מזונות מ"דין צדקה"
5.....	קבוצת הגיל השנייה גילאי 6-15
6.....	קבוצת הגיל השלישית גילאי 15-18
	חלק שלישי: פסיקת מזונות בביהמ"ש עד להלכת פלוני
7.....	הדרכים בהם ניסו ביהמ"ש להקל על העול הכלכלי של האב
7.....	הסתירה בין סע' 3(א) ו- 3א לחוק המזונות
8.....	שימוש בדיני היושר כעקרון על במשפט העברי
8.....	הפחתה גלובלית של מזונות האב כאשר הקטין נמצא במשמורת משותפת
8.....	הלכות בתי המשפט ברוח פרשת פלוני טרם מתן פסה"ד בעניין פלוני
10.....	החלטת מועצת הרבנות הראשית מיום 30.11.15
10.....	פרשת פלוני
	חלק רביעי: ביטול מזונות אב במשמורת משותפת – דיון
12.....	כללי
13.....	הניתוק בין החיוב במזונות לבין המגדר
13.....	ביטול חיוב מזונות אב ביחס לקבוצת הגיל 15-18
14.....	ביטול חיוב מזונות האב במשמורת משותפת ביחס לקבוצת הגיל 6-15
14.....	ביטול חיוב האב במשמורת משותפת ביחס לקבוצת הגיל 0-6
15.....	חזקת הגיל הרך
16.....	חובת המזונות מן הדין
16.....	סיכום

מבוא

ב"דוח הוועדה לבחינת נושא מזונות הילדים בישראל" (להלן: **ועדת שיפמן**) שממצאה פורסמו באוקטובר 2012 נקבע כי "המצב הנוהג בישראל בנושא מזונות הילדים מעורר קשיים רבים. הבולטים שבהם: חוסר אחידות במזונות הילדים בשל דינים שונים שחלים על ההורים, הבדלים המשמעותיים בגובה המזונות שפוסקים שופטים שונים ובערכאות שונות, חוסר השוויון בחובת המזונות בין ההורים בכל הקשור לחובת המזונות, ההשפעה השלילית שיש לכך שמזונות הילדים הם "קלף מיקוח" בהתדיינות בין ההורים בענייני הגירושין וקשיים בגביית מזונות הילדים..."¹

בהלכה שיצאה מבימ"ש עליון בעניין פלוני² ביום 19.7.2017 (להלן: **פרשת פלוני**) ניסה ביהמ"ש העליון לפתור חלק מהבעיות עליהן הצביעה ועדת שיפמן, ובעיקר את הבעיות המתייחסות לחוסר השוויון בחובת המזונות בין ההורים. מטרת עבודה זו הינה לבדוק עד כמה מאפשרת הפסיקה כיום לפטור אב מלזון את ילדיו, כאשר הילדים נמצאים במשמורת משותפת, ולהעריך האם מגמה זו תלך ותתרחב במהלך השנים.

העבודה תפתח בהבהרת המונח "משמורת משותפת", לאחר מכן תפרט את המקור ההלכתי לחיוב במזונות, וכן תפרט את ההלכה של ביהמ"ש, בעיקר של בתי המשפט הדיוניים, טרם ניתנה ההלכה בפרשת פלוני, לרבות הקשיים איתם התמודדו ביהמ"ש, והדרכים בהן ניסו לפתור אותם. לאחר מכן תתייחס העבודה לחידוש העיקרי של הלכת פלוני, בכל הקשור לחלקו של האב במזונות, וכן תיבדק השאלה האם ראוי כי ההלכה הנ"ל תורחב מעבר למקרים אליהם סויגה.

חלק ראשון: משמורת משותפת - הבהרת מושגים

מאחר ועבודה זו בוחנת את אפשרות ביטול המזונות של אב במשמורת משותפת יש לבאר מהי "משמורת משותפת".

"משמורת משפטית משותפת" הינו עיקרון המעוגן באמנת האו"ם בדבר זכויות הילד מנובמבר 1989, אמנה אשר אושרה ע"י ישראל ביום 4.8.91. העקרונות של האמנה קיבלו ביטוי בסעיפים 14 ו-15 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות³, הקובעים כי "ההורים הם האפוטרופסיים הטבעיים של ילדיהם הקטינים" וכי "אפוטרופסות ההורים כוללת את החובה והזכות לדאוג לצרכי הקטין, לרבות חינוכו, לימודיו, הכשרתו לעבודה ולמשלח-יד ועבודתו, וכן שמירת נכסיו, ניהולם ופיתוחם; וצמודה לה הרשות להחזיק בקטין ולקבוע את מקום מגוריו, והסמכות לייצגו".

המשמורת המשפטית המשותפת, אשר קבועה בחוק הכשרות, "מחייבת קבלת החלטות משותפות על ידי שני ההורים בכל עניין הנוגע בילד, החל ברישום לחוגים וכלה בקבלת טיפול פסיכולוגי או רפואי, בין

¹ "דוח הוועדה לבחינת נושא מזונות הילדים בישראל" פורסם באתר האינטרנט של משרד המשפטים בכתובת <http://www.justice.gov.il/Publications/Articles/Documents/DochShifman.pdf> עמ' 10. כניסה אחרונה 30.8.18

² בע"מ 919/15 פלוני נ' פלונית (פורסם בנבו, 19.07.2017) (להלן: **פרשת פלוני**)

³ חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, תשכ"ב-1962 פורסם ס"ח תשכ"ב מס' 380 מיום 17.8.1962 עמ' 120

שמדובר בענייני יומיום ובין שמדובר בשינוי אורחות חיים".⁴ בדברי הצעת חוק הורים וילדים⁵ נקבע בדברי ההסבר, בהתייחס לסעיף 5 להצ"ח, כי "החוק המוצע קובע כי זכותם של כל ילדה או ילד שהוריהם יישאו כלפיהם באחריות הורית, יחד ולחוד, גם כאשר מדובר בהורים בפירוד. זאת, בהתאם לסעיף 18 לאמנה הקובע לאמור: "המדינות החברות יעשו כמיטב מאמציהן להבטיח הכרה בעיקרון כי לשני ההורים אחריות משותפת לגידול הילד והתפתחותו. להורים, או לפי העניין, לאפוטרופוסים החוקיים, אחריות בסיסית לגידול הילד והתפתחותו. בראש מעיניהם תעמוד טובתו של הילד". זכות זו מוגדרת כזכות טבעית, שכן היא הבסיס לאחריות ההורים למימוש הזכויות האחרות של הילדה או הילד."

"**אחריות הורית משותפת**" הוא ביטוי שהופיע לראשונה בדו"ח ועדת שניט⁶, אשר המליצה להחליף את המושגים "משמורת משפטית" ו-"אפוטרופוסות" במושג "אחריות הורית". סעי' 7(א) להצעת חוק הורים וילדיהם, שאוזכר לעיל קובע בעניין זה כי "להורים אחריות שווה, יחד ולחוד, להחליט ולפעול בענייניהם של ילדם או ילדתם, לממש את זכויותיהם ולייצגם, בדרך ההולמת את טובת הילדה או הילד כשיקול ראשון במעלה (בחוק זה – אחריות הורית)". על מטרת בינוי זה עמד ביהמ"ש כאשר קבע כי "בשנים האחרונות התפתחה והתגבשה גישה חדשה אשר מבקשת לדחוק את התפיסה המשפטית העוסקת בהחזקת קטינים ובקביעת הורה משמורן, ובמקומה להנחיל עקרונות משפטיים חדשים אשר מתבססים על מודל של אחריות הורית, על רקע שאיפה לאחריות הורית משותפת המביאה לידי ביטוי את האפוטרופוסות המשותפת שנקבעה בחוק הישראלי. מודל זה מתבסס על ממצאי מחקרים שהצביעו על חשיבות תפקידם של שני ההורים בהתפתחות ילדיהם. חשיבות שהופכת למשמעותית עוד יותר כאשר ההורים מתגרשים. מסקנותיהם של אותם מחקרים היו שכל שאבות היו מעורבים בחיי ילדיהם וניתנה להם הזדמנות להעניק לילדים תמיכה רגשית ובטחון והם סייעו במתן מענה לצרכיהם הלימודיים, התפקודיים והחברתיים, אותם קטינים תפקדו ברמה חברתית טובה יותר והסתגלו למצב שנוצר בעקבות הגירושין, טוב יותר מאלו שלא זכו בשני ההורים תומכים ושותפים לגידולם."⁷

"**משמורת פיזית משותפת**", היא המיקום הפיזי בו שוהים הילדים, ומקום מגוריהם (בין אם במחיצת האב ובין אם במחיצת האם). קביעת משמורת פיזית של הילד בידי מי מההורים, אין בה כדי לפגוע ו/או לפגום במשמורת המשפטית של ההורה שאיננו ההורה המשמורן - הפיזי, אם כי מטבע הדברים כאשר הקטין נמצא במשמורתו הבלעדית של אחד ההורים, ואלו להורה השני יש זכות משפטית להתערב באורחות חייו ושיגרת יומו, הדבר עלול להביא לקשים רבים, במיוחד כאשר קיים סכסוך קשה בין ההורים, וחוסר שיתוף פעולה, והדבר אף עלול להביא לדרישות שאין דבר בינם לבין טובת הילד.⁸

" משמורת פיזית משותפת " הינה הסדר בו מוגדרים שני ההורים כמשמורנים על ילדיהם, ובהתאם לכך חולקים ביניהם באופן שווה את נטל גידול הילדים והטיפול בהם. למרות ההגדרה האמורה לעיל של "משמורת פיזית משותפת", נקבע בפסיקה כי ניתן לתייג שני ההורים בתווית של "משמורת משותפת", גם

⁴ תמ"ש (משפחה צפת) 47926-07-15 ל.ד. נ' מ.ד. (פורסם בנבו, 10.10.2017)

⁵ הצעת חוק הורים וילדיהם, התשע"ו-2016 פורסם באתר הכנסת בכתובת <http://main.knesset.gov.il/Activity/Legislation/Laws/Pages/LawBill.aspx?t=lawsuggestionssearch&lawitemid=578257> כניסה אחרונה 29.8.18

⁶ הוועדה לבחינת ההיבטים המשפטיים של האחריות ההורית בגירושין, שלב ב' – דו"ח משלים, ספטמבר 2011, עמ' 60

⁷ תמ"ש (אשד') 13620-07-12 ש.ג. נ' ג.ג. [פורסם בנבו] (6.1.15):

⁸ עמ"ש (חיפה) 1472-02-17 נ.כ. נ' א.כ. [פורסם בנבו] (31.08.17):